Bir Savaş Romanı Denemesi: Charles Percy Snow'un *The Light and The Dark*'ı[1]

Yıldırım ÖZSEVGEÇ[2]

Öz

Yirminci yüzyılın önemli İngiliz romancılarından Charles Percy Snow 15 Ekim 1905'te bir fabrika içsinin çocuğu olarak o dönemde önemli bir sanayi şehri olan Leicester'da doğdu. İlk ve orta öğrenimine Leicester'da devam eden yazar, 1928 yılında Leicester üniversitesinden mezun olmuş ve çalışmalarına fizik alanında devam etmiştir. Daha sonra ise Cambridge Üniversitesi'nde fizik bursu kazanan Snow, Christ College'da çalışmalarına devam etmiştir. Bu üniversitede ilk roman denemelerini yapan Snow, yazarlığa ilk adımını atmıştır. Snow hem akademisyen hem de kurgu yazarı olarak romanlarındaki birçok olayı üniversitelerde kurgulamıştır. 1930 yılında 11 serilik roman dizisini yazan Snow, genel olarak bürokratik hayata aşina olmuş insanların titiz ve detaylı bir analizi yapmış ve gücün insanları yozlaştıran etkisini ele almıştır. Snow'un çalışmamıza konu olan *The Light and The Dark* adlı romanı 1947 yılında yayınlanmış ve 1939-1946'lı yılların siyasi ve toplumsal olaylarına önemli derecede ışık tutmuştur. Bu makalede, *The Light and The Dark* (1947) Marksist edebiyat eleştirisi ışığında incelenmiştir. Nazizm'in kurguda betimlenen bilim adamlarının üzerindeki etkisi örnekleriyle sunulmuştur. Snow'un toplum eleştirisi incelenen romanları üzerinden verilmiş ve romanlardaki toplumsal kontrol mekanizmaları ele alınmıştır. Romanların Batının kapitalist sistemine nasıl karşı çıktığı, ayrıca toplumdaki insanları kontrol etmeye yönelik toplumsal, ekonomik veya politik pratikler konusunda okurda farkındalık yaratmaya nasıl hizmet ettiği sorgulanmıştır.

Anahtar kelimeler: Charles Percy Snow, *The Light and the Dark*, Nazizm, Marksist edebi eleştiri.

An Essay on War Fiction, Charles Percy Snow's *The Light and The Dark*

Abstract

One of the important twentieth century English novelists Charles Percy Snow (1905), was born in Leicester, which was an important industrial city, as a son of a factory worker. After completing his primary education and most of his secondary education in Leicester, he graduated from Leicester University in 1928. He then went on to work at Christ College, where he received a scholarship to physics at Cambridge University. Snow, who made his first novel experiments at this university, took his first steps in writing. Snow, as both an academician and a fiction writer, fictionalised many events happening in his novels in the universities. In the 1930s Snow began to publish the 11-volume novel sequence known as the Strangers and Brothers. His novels are a quiet and meticulous analysis of bureaucratic man and the corrupting influence of power. The Light and The Dark novel, the subject of this article, was published in 1947 and shed light on the political and social events of 1939-1946. In this article, *The Light and The Dark*, was analysed in the light of Marxist literary theory. The influence of Nazism on the scientists depicted in the fiction was presented. The social criticism of Snow presented through his novel under consideration. The social control mechanisms in the novels

[1] Bu çalışma yazarın Charles Percy Snow'un *The Light and The Dark*, *The New Men* ve *Corridors of Power* adlı Romanlarının Marksist Edebiyat Eleştirisi Bağlamında İncelenmesi adlı doktora çalışmasından üretilmiştir (Atatürk Üniversitesi İngiliz Kültürü ve Edebiyatı Doktora Programı).

[2] Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, yildirim.ozsevgec@erdogan.edu.tr [Makale kayıt tarihi: 30.3.2018-kabul tarihi: 14.4.2018]; DOI: 10.29000/rumelide.417492

handled. Besides, how these novels challenged the Western capitalist system and how they also served to create a kind of awareness in readers about social, economic and political practices to control the members of the society were questioned.

Key words: Charles Percy Snow, *The Light and The Dark*, Nazism, Marxist literary criticism.

Giriş: Charles Percy Snow ve Marksist Edebiyat Eleştirisi

İngiliz yazar, siyasetçi ve bilim adamı Charles Percy Snow yaşadığı dönemin en önemli sosyal anlatıcılarından biri olarak kabul edilmektedir. Romanlarının dışında, toplumsal olaylarla ilgili birçok konferans vermiş ve konuları ele alış biçimiyle de yirminci yüzyıl İngiltere'sinin gerçek anlamda resmini çekmiştir. Kendisiyle yapılan bir söyleşide "insanı toplumdan uzaklaştırdığınız an, onu ilginç veya bilgili hale getiremezsiniz, aksine onu yanlış ve geri dönülemez bir yola sevk etmiş olursunuz" (Snow, 1962, s. 105)diyerek, romanın köklerini toplumdan almazsa unutulmaya mahkûmdur savını ileri sürmüştür. Snow'a göre doğru yönlendirilmiş bir birey, bilgiyi toplum için kullanır ve dış dünyadaki baskıya ve aşılanmak istenen ideolojilere karşı gelmeyi bilir. Snow, çalışmamıza konu olan *The Light and The Dark* (1947) adlı romanda 1930'lu yıllardan başlayarak 1960'lı yıllara kadar uzanan zaman diliminde dünya siyasetine etki eden Nazizm, Komünizm ve Faşizm gibi ideolojilerin baskısı arasında sıkışan toplumun resmini çizer. Snow hem içsel hem de dışsal gözlemlerini Lewis Eliot ve Roy Calvert üzerinden okura aktarır. Okur ayrıca İkinci Dünya Savaşının tam ortasında yer alan toplumların içine düştüğü felaket ortamına da 'sosyal gerçekçi' bir yolculuk yapar.

Çalışmamıza konu olan *The Light and the Dark*, Snow'un Nazilere olan bakış açısını yansıtmaktadır. Bu konuyu işlerken Snow'un anlatıcısı Eliot'dır. Eliot adeta Snow'un romanda vücut bulmuş şeklidir. *The Light and the Dark*'ta Roy Calvert'ın hikâyesi Eliot tarafından tarafsız bir gözle anlatılır. Snow, Churchill hükümetinde bakan sekreteri olarak görev yaparken Nazilerin ölüm listesinde yer almaktadır. Ama Nazilerin aksine, onları anlatırken düşmanca bir tavır içerisine girmemiş, onları olduğu gibi, objektif olarak yansıtmaya çalışmış, kararı okura bırakmıştır. Roman ilerledikçe Nazilerin kendi ırkları için yaptığı çalışmalar hayranlık uyandırsa da, yaklaşık elli milyon insanın etkilendiği bir savaşa sebep oldukları da Snow tarafından sık sık hatırlatılır. Nazilerin izlediği bu baskın politika karşısında İngiliz hükümeti de boş durmamış, bütün olanaklarını seferber etmiş ve Avrupa'yı, Amerika'nın da yardımıyla korumaya çalışmıştır. Kendileri için tehlike arz eden Komünist Sovyetlerle iş birliğine gitmekten kaçınmamışlardır. Naziler Snow için politikanın 'sağ' tarafını yani karanlık tarafını oluştururken, İngilizler ise 'sol' tarafını yani aydınlık tarafını temsil etmektedir.

Marks ve Friedrich Engels'in fikir babası olduğu Marksist Eleştirinin kökeni 1850 yılına dayanır. Bu dönem romantik akımdan kopuş ve gerçekçi akımın ağırlığını hissettirmeye başladığı dönemdir. Marksist eleştiride genel olarak betimlenen toplumda kontrol eden ve kontrol edilenlerin kimler olduğu, metinlerde her iki grubun da eşit biçimde dikkatle mi ele alındığı, güçlülerin bu güce niçin sahip oldukları, zayıfların bu duruma niçin düştükleri ve metinlerde sınıf çatışmasının ne tarzda olduğu, basın, din, sanatı vb kültür kurumlarının sınıf mücadelesindeki rolü, üst ve orta sınıfla işçi sınıfı arasındaki ilişkiler ve metinlerdeki parçalanma ve yabancılaşma örnekleri ele alınır. Metinlerin içinde üretildikleri kültürün etkilerini taşıma şekli irdelenip metinlere egemen ideoloji nedir sorusu cevaplanmaya çalışılır. Metinlerin bu ideolojiyle tutarlı veya çelişik olup olmadığı irdelenir (Dobie, 2016, s. 79- 81).

Bu çalışmada Marksist Edebiyat Eleştirisi ışığında yirminci yüzyılda İngiltere'yi derinden etkileyen siyasi ve ekonomik olayların kurgusal düzlemde sunulma tarzları üzerinde durulmuş, İki Büyük Dünya

Savaşı neticesinde insanların yaşamış oldukları büyük şokun etkileri okura sunulmuştur. Snow'un *The Light and The Dark adlı eserinde*, 'toplumcu gerçekçilik', 'ideolojik aygıtlar', 'tip', 'olumlu/olumsuz kahramanlar', 'organik aydın/geleneksel aydın', 'ekonomik eşitsizlik', 'yabancılaşma', 'üretim olarak sanat' ve özellikle toplumun siyasal ve sosyal olaylara verdiği tepkiler gibi Marksist edebiyat eleştirisine uygun ögelerin fazlaca kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışma Savaş romanı üzerine yapılan çalışmaların kısıtlılığı göz önünde bulundurulduğunda bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutacaktır. Dorothy L. Sayers'ın da vurguladığı üzere tarihi ve edebiyatı anlamanın en önemli yollarından biri, o dönemde yazılan eserlere, oyunlara ve şiirlere bakmaktır. Snow'un incelenen bu eseri sadece üst sınıfın 1940'lı yıllarda yaşadığı sorunları anlatmamış aksine toplumun tüm kesimleri betimlenmiştir. Bu bağlamda bu çalışma hem savaş edebiyatı çalışanların hem de yaşanılan dönemin gerçek olaylarıyla bezendiği için tarihçilerin de ilgisini çekebilir.

I. Dünya Savaşı Sonrası Almanya ve Nazizm'in Yükselişi

Birinci Dünya Savaşı'nı kaybeden Almanya, İngiltere ve Fransa'nın baskısıyla 28 Haziran 1919'da Versay Antlaşması'nı kabul etmek zorunda kalmıştı. Bu anlaşma neticesinde savaş öncesinde işgal ettiği bütün toprakları geri vermek zorunda kalan Almanya, ekonomik değeri çok yüksek olan Alsas-Loren bölgesini de Fransa'nın kontrol etmesine ses çıkaramadı. Zengin kömür yataklarının Fransızlara, petrol bölgelerinin de İngiliz ve Amerikalılara verilmesi ekonomik anlamda Almanya için tehlikeliydi. Ekonomik krizin etkileri toplumun her kesiminde hissedilirken, halk yöneticilere İngiltere ve Fransa gibi devletlerle ticari antlaşmalar yapması için baskı yapmaya başladı. Nitekim Almanya'yı Komünizmin etkisine bırakmak istemeyen Batılı devletler, 1925 yılında Almanya'yla saldırmazlık paktı imzaladılar. Dawes Planını devreye sokarak Almanya'nın komşu ülkelerle tekrar ticaret yapmasına izin verdiler (Kaufman, 2005, s. 269). 5 Ekim 1925'te Almanya, Fransa, İngiltere ve Belçika arasında Locarno Antlaşması imzalanmış, Versay'la gelen ekonomik kısıtlamalar Almanya lehine yumuşatılmıştır. Bunun sonucunda 1920'lerin sonuna doğru Almanya az da olsa ekonomik anlamda rahatlamaya başlamıştır.

Batılı devletlerle yapılan antlaşmalar sonucunda ekonomik ve siyasi olarak nefes almaya başlayan Almanya, bu sefer de bütün dünyayı sarsan Ekonomik Buhranla (1929) karşı karşıya kaldı. Wall Street'in iflas etmesi sonucu Almanya'ya verilen kredi borçlarını geri isteyen Amerikan şirketleri, Almanya'da birçok işyerinin kapanmasına ve işsiz sayısının üç milyona ulaşmasına yol açtı (Olson, 2001, s. 126). Bu sırada, Birinci Dünya Savaşı'nda ülkede bulunan Yahudiler ekonomik olarak oldukça güçlüydü. Savaş sırasında da güçlerini koruyarak, 1930'lu yılların başında Alman ekonomisinde büyük pay sahibi olmayı başardılar.

Yahudilerin yükselişi başta Adolf Hitler olmak üzere birçok Alman vatandaşını rahatsız etmişti. Aslında Hitler'in onlara olan düşmanlığı yeni bir şey de değildi. 18 Temmuz 1925'de yazmış olduğu *Kavgam* adlı eserinde Yahudilerle ilgili düşüncelerini açıkça paylaşmıştı: "Herhangi bir sosyal ve özel hayatta ne biçimde bir pislik ve karanlık olmasın ki, ona bir Yahudi parmağı bulaşmamış olsun" (Hitler, 2005, s. 150). Düşmanlığı yalnızca Yahudilere değil, aynı zamanda Slavlara ve Çingenelere de yönelikti. Hitler'in düşüncelerinin arkasında üstün Alman ırkı ideolojisine olan inancı yatıyordu. Almanların başta Yahudiler olmak üzere kimseye ihtiyaçları yoktu. Hitler için büyük Almanya hayaline ulaşmanın tek yolu 'Ari ırk'ı yaratmaktı, bu yüzden öncelikli olarak Yahudilerden kurtulmanın planları yapılmalıydı. Adolf Hitler'in ırklarla ilgili düşünceleri şansölye olmasından çok öncesine dayanıyordu. Konuşmalarında ve yazılarında, ırksal 'saflık' ve Ari 'üstün ırk' olarak adlandırdığı Alman ırkının üstünlüğü ile ilgili inançlarını insanlara empoze ediyordu (Kitson, 2001, s. 123- 124, 200). Ona göre ideal 'Ari' mavi gözlü

ve sarışın olmalıydı. Sakat veya güçsüzlere onun ideolojisinde yer yoktu. Irkının bir gün dünyayı ele geçirebilmesi için saf kalması gerektiğini dile getiriyordu.

Hitler'in yukarıda bahsedilen dünya görüşü 'Nasyonal Sosyalizm' olarak bilinmektedir. Bu görüşün temelinde Yahudilere olan düşmanlık yatsa da, Hitler için esas olan Alman ırkının önde olduğu etnik milliyetçiliktir. Marksizmi de kabul etmeyen Hitler, milliyetçiliği sosyalizmle birleştirmeyi başarmıştır. Böylece III. Reich dönemi olarak bilinen Nasyonal Sosyalizm, Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'nin 30 Ocak 1933'ten Almanya'nın İkinci Dünya Savaşı'nda teslim olduğu (Holocaust E., 2018) 8 Mayıs 1945 tarihine kadar iktidarda olduğu dönem boyunca Almanya'nın resmî ideolojisi olarak uygulanmıştır.

Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi, Hitler önderliğinde, halkın büyük desteğini alarak, şehirlerin geliştirilmesine, silah üretimine ve Birinci Dünya Savaşı öncesi eski saldırgan dış politikaya dönüş yapmaya başladı. İnsanları ırkçı bakış açısı altında birleştirmeyi başardılar. Kitleler halinde Hitler'e sadakat yeminleri edildi. Bunun sonucunda da altı yıl gibi kısa bir sürede Almanya eski gücüne kavuştu ve 1939 yılında Polonya'yı işgal ederek resmen İkinci Dünya Savaşı'nı başlatmış oldu.

Bir Savaş Romanı, *The Light and The Dark*

İkinci Dünya Savaşının arifesinde devletler değişen siyasi ve ekonomik şartlara göre yeniden pozisyon alırken, olası savaştan en çok etkilenecek olan bireyler tedirgindir. Kurgudaki ana kahramanımız Roy Calvert da içine düştüğü melankoliden dolayı roman boyunca kendisini güvende hissedeceği bir liman aramaktadır. Bu yüzden de Almanya'da kaldığı süre boyunca Alman toplumunun Hitler'e olan sadakatine hayranlık duyar. Calvert yaşadığı güven bunalımından dolayı kendisini Hitler'in büyüsüne kaptırır. Çünkü Hitler'in ortaya koyduğu ideoloji o kadar baskındı ki, savaş kaybedildiğinde, Hitler ölmesine rağmen, birçok subay ona olan bağlılığını göstermek için intihar etmişti. Bu bağlamda Hitler'in ideolojisi Calvert'a kendinden vazgeçmeyi sunuyordu ve Calvert ona inanarak kendisinde eksik olanı tamamlayabileceğini düşünüyordu. Zira Calvert'ın bağlantılı olduğu birçok bilim adamı ya Alman'dı ya da Almanya hayranıydı. Bütün bunların yanında Calvert'ın bilim adamlığı Almanya'da büyük beğeni topluyordu. Calvert'ın ilişki içerisinde olduğu bilim adamlarının en dikkat çekici özelliği ise Nazizm yanlısı olmalarıydı. Calvert ise ilk başlarda bunda herhangi bir yanlış görmüyordu (Lewis, 2009, s. 131). Fakat Cambridge'deki çalışma arkadaşları ve yakın dostları onun Almanya'ya artık seyahat etmesini istemiyorlardı, bu durumdan fazlasıyla rahatsız olmuşlardı. Calvert ise onlara sadece bilim yaptığını, Almanya'daki siyasi durumun onu ilgilendirmediğini söylüyordu (Snow, 1962, s. 167-170).

Aslında Alman İşçi Partisi'nin ilk başlardaki siyasi tutumu İngiltere'de çok tepkiyle karşılanmamıştı. Birinci Dünya Savaşı'ndan oldukça rahatsız olan İngiliz halkı ve siyasetçileri, ülkelerinin yeni bir savaşa girmelerine sıcak bakmıyordu. Bu yüzden Calvert'ın ilk başlardaki tutumu endişe yaratmaktan öteye geçmemiştir. Çünkü toplumdaki birçok kişi Calvert gibi düşünmektedir. Hatta 18 Temmuz 2015 yılında İngiliz *The Guardian* gazetesinde çıkan haberde, İngiliz Kraliçesi Elizabeth'in 1933 yılında Hitler'e olan hayranlığından dolayı verdiği Nazi selamı oldukça eleştirilse de, o dönemin şartları kendi içerisinde değerlendirildiğinde Hitler'e hayran olanların sadece Almanlar olmadığı açıkça görülmektedir (Guardian, 2015). Nicolas Tredell de bu romanda Calvert'ın kendi içsel savaşını verdiğini ve tutunacak bir dal aradığını ifade eder. Tredell'e göre Calvert psikolojik olarak da sorunludur, tutarsız bir yapısı vardır. Ama Eliot'la tanışması bu psikolojik bunalımı çözme çalışmasında ona olumlu bir katkı sağlayacaktır (Tredell, 2012, s. 75).

İngiltere'nin o dönemki siyasi hayatına bakıldığında ise çoğu siyasinin Calvert gibi düşündüğü görülmektedir. Almanlarla ticarete devam edelim, ama onlarla savaşmayalım anlayışı mevcuttur. Hatta dönemin İngiliz başbakanı bizzat Münih'e giderek Hitler'in İngiltere'ye savaş açmayacağına dair söz verdiğini söylemiştir (McDowall, 1989, s. 166- 167). İngiliz Muhafazakâr parti temsilcileri ise tedbiri elden bırakmadan Nazilere karşı tarafsız bir tutum izlemeye çalışmışlardır. Fakat zaman geçtikçe Almanya'nın güçlenmesi ve siyasi dilini sertleştirmesi onları rahatsız etmeye başlar. Bunların aksine İngiltere'deki bazı siyasi gruplar ise Komünizm tehdidine karşı Hitler'in Avrupa'yı Sovyetler Birliği'nden koruyacağını düşünmeye başlamışlardır. Fakat 1933-39 arasında meydana gelen gelişmeler Hitler'in sadece Komünizm için değil, aynı zamanda İngiltere için de tehdit olduğunu ortaya çıkarmıştır (Lewis, 2009, s. 132). Toplama kamplarının kurulmaya başlanması, Reichstag Yangını,[3] 25 Temmuz 1934'te Avusturyalı Nazilerin Başbakan Engelbert Dolfuss'a düzenledikleri suikast, Almanya'nın yasak olan bombardıman silahlarını üretmesi,[4] Rhineland Saldırısı,[5] İspanya'da Franco'ya[6] Naziler tarafından gönderilen yardım (1937'de Guernica'nın bombalanmasıyla sonuçlanmıştır) ve Çekoslovakya'nın işgali Avrupa'da tansiyonu hızla artırmış ve yeni bir dünya savaşının habercisi olmuştur.

Bütün bu olaylar gerçek hayatta olup biterken, Calvert'ın romandaki kurgusal hayatta da Almanlarla olan yakınlaşması devam etmektedir. Eliot bu durumdan haberdardır ve iyice tedirgin olmaktadır. Calvert'ın Nazilerle işbirliği içerisinde olabileceğinden şüphelenerek Almanya'ya gitmeye karar verir. Fakat unutulmamalıdır ki, Calvert zaten araştırmacı bir bilim adamıdır ve başka ülkelerdeki bilim adamlarıyla ilişki içerisinde olması normal karşılanabilir. Calvert Nazizm'in teknolojiye ve bilime verdiği önemden dolayı onlara hayranlık duyar, o bölgedeki insanlarla yakın ilişki içerisindedir, ama Yahudilerin toplama kamplarına alınmasıyla başlayan olaylara sessiz kalamaz (Tredell, 2012, s. 134): "Yahudilere olan bu tutumunuz, neden buna ihtiyaç duyuyorsunuz? Buna hiç gerek yok. Bu sizi bir yere getirmez. Bu çılgınlık" (Snow, 1962, s. 205).

İkinci Dünya Savaşı başlayıp, Nazilerin yaptığı katliam haberleri gelmeye başlayana kadar, dünyadaki çoğu millet Hitler'in anti semitist politikasından habersizdi veya bu haberleri çok dikkate almıyordu. Eliot ve Royce ise Calvert'ı uyarıp, Nazilere olan hayranlığının ona zarar verebileceği konusunda endişeye kapılmışlardır. Çünkü bütün dünyada milyonlarca insanın ölümüne yol açacak olan soykırım dönemi resmen başlamıştır. Calvert ise arkadaşlarının kendisiyle ilgili olumsuz düşüncelerini boşa çıkarmak adına Eliot'ı Berlin'e davet eder: "Eliot aslında Roy'un organize ettiği akşam yemeğinin kendisini Joan'la tanıştırmak için yapıldığını düşünüyordu. …Calvert Nazilerde bakan olarak görev

3 "27 Şubat 1933 akşamı Reichstag'ta bir yangın çıkmıştır. Bu yangın NSDAP'nin polis örgütü olan gestapo tarafından yapılmıştır ve olay komünistlerin üzerine atılmıştır. Ertesi gün, Hitler Hindenburg'a, anayasanın kişi hak ve özgürlükleriyle ilgili maddelerini ortadan kaldıran bir kararname imzalattı. İzleyen günlerde Nazi partisi ve Milliyetçiler dışındaki tüm partilerin yayınları ve seçim çalışmaları durduruldu. 5 Mart 1933 günü yapılan seçimlerde Nazi partisinin oyları yüzde 44 düzeyine çıkmıştır. Milliyetçi partilerin oyları düşmüş olmakla birlikte parlamentoda çoğunluk sağlanabiliyordu." http://hitler.uzerine.com/index.jsp?objid=4149 Erişim: 01.11.2015. ayr bkz. http://www.historylearningsite.co.uk/nazi-germany/the-reichstag-fire-of-1933/, Erişim: 01.11.2015.

4 Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Versay Antlaşmasına göre, Almanya'nın silah üretimi yasaklanmıştı. Hatta ürettikleri silahlar sadece o günün teknolojisiyle değil, geleceğe yönelik olarak da üretiliyordu. bkz. *Hitler secretly made the weapons of the future during the Second World War*, Erişim: 22.11.2015, http://www.independent.co.uk/news/world/europe/hitler-secretly-made-the-weapons-of-the-future-during-the-second-world-war-10489978.html

5 Birinci Dünya Savaşı sonrası yapılan Versay Antlaşması'na göre Almanya Ren nehrinin batısında kalan toprakları silahsızlandıracaktı. Hitler ise 1935 yılında o bölgeye asker göndererek Versay Antlaşması'nı yok saydığını gösterdi. Yapılan bu hareket yavaş yavaş yeni bir dünya savaşının yaklaştığının habercisiydi. Ayr. bkz. http://www.historyplace.com/worldwar2/triumph/tr-rhine.htm, Erişim: 01.11.2015

6 Hitler ve Franco ilişkisi sadece Hitler'in İspanya iç savaşında desteğiyle sınırlı kalmamış, Franco Hitler'e İspanyol Yahudilerin listesini vererek, birçok infaza sebep olmuştur. http://www.theguardian.com/world/2010/jun/20/franco-gave-list-spanish-jews-nazis Erişim: 23.11.2015.

yapan birini de davet etmişti. Almanların belki de korkulacak bir millet olmadığını göstermeye çalışıyordu" (Snow, 1962, s. 213).

Kapitalist sistem insanları birbirine yabancılaştırmıştır. Bu yüzden Eliot yemek masasında oturan insanların davranışlarını, konuşmalarını tuhaf bulur. Eliot'a göre Calvert'ın örnek aldığı kişiler kahraman değildir, aksine sıradan Nazi yanlısı insanlardır. Snow'un seçtiği kahramanların Marksist görüşün 'olumlu kahraman' öğretisine uyduğu söylenemez. Zira Calvert'ın kendisine örnek aldığı Almanlar da, Dostoyevski'nin romanlarında kullandığı gerçekçi karakterler gibi değillerdir. Calvert ve diğerleri gerçekleri yansıtmaya çalışırlar, ama toplumcu gerçekçilerin istediği gibi güçlü değillerdir, aksine Calvert duygusal bir karakterdir, oradan oraya savrulan bir yaprak gibidir. Bu durumun farkında olan Eliot ise arkadaşının Nazilerin ağına düşüp, onlara hizmet edebileceğini düşünür (Lewis, 2009, s. 134). Fakat Calvert'ın hayran olduğu şey Almanların mutlu bir hayat sürmeleridir. Almanya çok canlı ve sürekli olumlu yönde değişim halindedir ve Calvert Avrupa'nın olumlu anlamda gelişmesi için Almanya'ya ihtiyaç olduğunu düşünür. Snow Calvert'ın bu değişken yapısını okura bütün çıplaklığıyla sunarak, Nazi gerçeklerini onun üzerinden anlatmaya çalışmıştır. Naziler iyi taraflarını gören Almanlar için ışık, diğer bütün milletler için ise karanlığın kaynağıdır.

Öte yandan Calvert 1939 Almanya'sının ütopyadan ibaret olduğunu da düşünmeden duramaz. Yukarıda da bahsedildiği gibi, dünyanın Sovyetler Birliği'nin Komünizmi ile Almanya'nın Nazizmi arasında sıkışıp kalacağının korkusu içerisindedir. Aslında Calvert'ın yapmak istediği, Almanya'da olan güzelliklerle Nazileri birbirinden ayırmaktı. Ama o güzellikler başka milletlerin acıları üzerine kuruluyordu. Kötülüklerin olduğu kadar, güzelliklerin de kaynağı Nazilerdi. Fakat Calvert bir gün ideal toplumun ortaya çıkacağını düşünüyordu. Snow, Calvert'ın dünyanın geleceği hakkındaki düşünceleri şu sözlerle ifade etmiştir: Roy benden devrimi görmemi istiyordu. Berlin'de hava oldukça soğuktu ve tıpkı Nazilerin Prag'ı işgal ettiği an gibiydi. Roy Nazilerin tarihi bile yanlarına aldığını belirtti. Gelecek Almanların elinde olacak. ...Bana inanmayabilirsin ama ben Nazilerin içerisinde iyi insanlar olduğuna inanırım (Snow, 1962, s. 214, 215, 216).

Calvert'a göre sadece Naziler veya Sovyetler Birliği Avrupa'da hâkim olan ataletin yerini alabilecek büyük bir devrime imza atabilirlerdi. Snow burada okura Eliot'ı Komünizm yanlısı, Calvert'ı ise Nazizm gönüllüsü olarak gösterir. Gerçek düzlemde Snow'un, İşçi Partisi'ne ve o partinin politikalarına değer verdiği bilinmektedir. Hatta Snow, Harold Wilson'un 1964-1970 yılları arasında İngiltere Başbakanlığı yaptığı dönemde İşçi Partisi adına parlamentoda danışmanlık görevinde bulunmuştur. Snow bu görevinden 10 Şubat 1966'da istifa etmiştir (Tredell, 2012, s. 27). Kurgusal düzlemde Calvert bir ara Komünizmi düşünmüştü ama dünyayı yıkabilecek, aynı zamanda da kurtarabilecek güç olan Nazilerin daha iyi bir seçenek olacağına karar vermişti. Calvert için "kuru ve steril olan, eski Komünist doktrinidir" (Lewis, 2009, s. 135). Snow aslında Nazilerin 1930 yılında yaptığı propagandaların etkili olduğunu çok iyi biliyordu. Fakat İngiliz politikacıların ve mensubu olduğu İşçi Partisi'nin Nazilere karşı olumsuz bakış açısından etkilenmiş ve Calvert'ın Nazilere olan hayranlığını olduğundan daha az göstermeye çalışmıştır. Eliot bunun üzerine tarihe göndermede bulunarak Calvert'ın "ölüme olan tutkusunu Richard Wagner'ın müziğe olan derin bağlılığına" benzetmiştir. David Shusterman'a göre "Calvert'ın beklenen son olan ölüme gitmesi kaçınılmazdır ve Snow bu romanda savaş yıllarının meyvesi olan trajediyi okura sunmuştur" (Shusterman, 1975, s.24).

Frederick Robert Karl'a göre "Kendi depresyonu ve mutluluğunun karışımında, Roy, ikiyüzlülüğün ve kabalığın göze çarptığı her yere trajikomik palyaço gömleğini yakıştırır, fakat aynı zamanda kendi endişeleriyle de alay eder" (Karl, 2001, s. 69). Snow'un kurgusunun ilk başlarında, toplumu

yönlendirmek için toplumcu gerçekçiler tarafından önerilen 'olumlu kahraman' öğretisine Roy Calvert'ın uymadığı görülmektedir. Zira Snow'un İngiliz hükümetinin etkisinde kalması karakterin bağımsızlığı açısından sakıncalar doğurmuştur. L. Althusser'e göre devlet baskı aracıdır ve kurumları gerekirse ideolojik aygıt olarak kullanır. Nitekim gerçek düzlemde Snow'un çalıştığı Cambridge Üniversitesi, İngiliz hükümetinin ideolojik aygıtı olarak hizmet etmektedir.

Bu bağlamda Karl Marks *Komünist Manifesto*'da, ezen ve ezilenin mücadelesinin 'devlet' tarafından meşrulaştırıldığını ve tarih boyunca insanlığın gördüğü tüm devrimlerin bir uyanış olduğunu ifade etmektedir. "Egemen sınıfların iktidarı koruma görevini üstlenen 'devlet' anlayışı, Sanayi Devrimiyle de kapitalist sistemin sermaye bekçiliği görevini üstlenmiştir" (Marks, 2014, s.116). Hitler de insanları büyük Almanya idealiyle kandırıp, iktidarın kaynağı olan 'devleti' ele geçirerek 'sapkın' ideolojisini yayma adına büyük bir adım atmıştır. Snow kurgusal düzlemde okura Hitler'i ilk olarak Reichstag yangınıyla sunmuştur. Snow yukarıda bahsedilen yangınla, Nazizm ideolojisinin roman içerisinde nasıl evrileceğine dair ipuçları vermiştir. Egemen sınıflar toplumda her zaman kendi baskın ideolojilerine 'doğal' yandaşlar bulmuşlardır. Nazizm ideolojisinin de romanda destekçileri Anmatter ve Schader olarak verilir. Romanda Gramsci'nin, aydınları geleneksel ve entelektüel olarak ikiye ayırması karşılığını bulur. Şöyle ki, Snow, ideolojilerin bekçileri olarak geleneksel akademisyenleri ve devletin çeşitli organlarında iktidar yanlısı politikaları yayma görevi alan devlet memurlarını gösterir. Bu kişiler yeri geldiğinde karşı görüşte olan kişileri de sübjektif bir şekilde eleştirmekten kendilerini alıkoyamazlar: "ben akademisyenlerin bu haline alışıktım, gün içerisinde yaptıklarına. … Anmatter Schader tarafından çok az ilgi gördü. … Schader: Siz sosyal demokratsınız değil mi Bay Eliot?'-'Burada sosyal demokratların hoş, zararsız oldukları düşünülmüştü, bize küçük sorunlar çıkardılar'" (Snow, 1962, s. 217). Marks'ın vurguladığı gibi, yozlaşmış devlet ve onun yandaşları, Sanayi Devrimiyle toplumu egemenliği altına alan kapitalist sistemin bekçileri haline gelmişlerdir. Romanda ise okur Nazizm ve İngiltere arasında sıkışıp kalmıştır. Marks devlet anlayışının tamamen ortadan kaldırılmasını kastetmemiştir. Marks'ın anlatmaya çalıştığı şey, kapitalist sistemin yozlaştırdığı, bütün kurumlarının bozulduğu yapıyı sadeleştirmektir. Bu şekilde birey, Marksizmin temel sacayaklarından olan 'ekonomik eşitliğe' kavuşacak ve ideolojiler arasında sıkışıp egemen sınıfın kontrolü altında yaşamaya mahkûm olmayacaktır.

Snow, Eliot'ın kurgusal düzlemdeki karamsarlığını, *İki Kültür* adlı çalışmasında edebi entelektüellere göndermeler yaparak açıklamıştır. Toplumun eğitilmesi rolünü tam anlamıyla kavrayamayan edebi entelektüeller, Ludwig Mond ve William Siemens gibi Alman teknoloji uzmanlarının İngiltere ve Amerika'ya gidip oradaki bireyleri sömürüp, 'adeta zengin ama cahil bir' sömürge toprağında bulunuyormuşçasına servetler kazanmalarına sebep olmuşlardır. Snow'un bahsettiği geleneksel kültüre sığınan edebi entelektüeller arasında, T. S. Eliot, John Ruskin, William Morris, Henry D. Thoreau, Ralph Waldo Emerson ve D. H. Lawrence yer almaktadır. Snow, sadece Sanayi Devrimine ilişkin bir anlayış ortaya koyabilen kişinin Henrik İbsen olduğunu düşünmüştür. İbsen dışında, yukarıda ismi geçenler eserlerinde 'korku çığlıklarından öteye geçemeyen fantezilere' yer vermiştir. Snow'a göre bu yazarlar işçilerin hayatlarına giren fırsatlar konusunda onları bilgilendirmemiş, onları cahil bırakarak, kapitalist sistemin kucağına itmişlerdir. Marks'ın aydınlardan beklediği işçi sınıfının eğitilmesi görevini, Snow'un da *İki Kültür*'de vurguladığı gibi İngiliz ve Amerikalı aydınlar başaramamış ve işçiler tarımdan koparak hızlıca kendilerini fabrika kapılarında bulmuşlardır. Bu bağlamda Snow'un büyükbabası on dokuzuncu yüzyıl zanaatkârlarının iyi bir örneği olarak kabul edilebilirdi. Babası okuma yazma bilmeyen bir aileden gelmesine rağmen kendisini eğitebilmiş ve toplumda belirli bir noktaya kadar gelebilmiştir. Fakat İngiliz edebi entelektüellerinin işçi sınıfına sırt çevirmesinden dolayı eğitimini tam olarak tamamlayamayan

Snow'un büyükbabası, Sanayi Devrimiyle arada sıkışıp kalmıştır (Snow, 2005, s. 116- 119). Sanayileşme yoksulların tek umudu olacakken, tek korkusu haline gelmiştir.

Kurgusal düzleme tekrar dönüldüğünde, Eliot iki ay önce İngilizlerin deniz aşırı ticarette söz hakkı sahibi olabilmek için bankacılar, yatırımcılar ve sigorta şirketlerinin üyeleriyle önemli bir yemeğe katılmıştı. Eliot bu yemeği iş dünyası açısından oldukça tutarlı bulmuştu (Lewis, 2009, s. 136). Çünkü çıkabilecek bir dünya savaşı, İngiliz şirketlerine ekonomik olarak zarar verecekti. Şirketlerin edeceği zarar zaten sıkıntıda olan İngiliz ekonomisini derinden etkileyebilirdi. Snow'un savaş çığırtkanlığı yapmakla suçladığı kişi ise Winston Churchill'di: "Churchill savaş çıkaran yaramaz bir çocuktu ve ne pahasına olursa olsun uzak tutulmalıydı. Evet, savaş ihtimali gittikçe azalıyordu. Evet, her şey mümkün olduğunca iyi ele alınıyordu ve bütün dünya biliyordu ki, biz oyuna girmeye hazırdık" (Lewis, 2009, s. 136- 137). Savaş için İngiltere isteksiz gözükse de, Snow bütün dünyaya İngiltere'nin gerektiği anda ülkesinin menfaati uğruna savaşa girmeye hazır olduğu mesajını Eliot üzerinden vermiştir. Burada söz konusu olan milletin çıkarları değildir, aksine dünyayı yöneten şirketlerin çıkarlarıdır. Kapitalizm bir şekilde çarklarını döndürmek zorundadır ve bu çarklar tıkandığı anda çözümü yeni bir savaşta bulmaktadırlar. Tarihe bakıldığında, ironik bir biçimde, silahları üreten ülkelerle barışı korumaya çalışan ülkelerin aynı olduğu dikkat çekmektedir. Marks'ın bahsettiği 'altyapı-üstyapı' dengesi şirketlerin lehine olduğu sürece, dünya huzursuzluk ortamından kurtulamayacak ve para için savaşlar çıkmaya devam edecektir. İşte bu son kertede ekonomik belirlenim şirketler tarafından fazlaca kutsanmaktadır.

Bilindiği üzere Sanayi Devriminden sonra başlayan petrol ve sömürge ticareti, çok uluslu devletlerin sonunu hazırlamış ve İngiltere, Fransa, Portekiz ve Rusya gibi kolonileşen ülkelerin elini güçlendirmişti. Bu ülkelerin kurduğu büyük şirketler de petrol ve ticaretin önemli olduğu bölgelerde rol almaya başlamışlardı. Bu şirketlerin geçmişi çok eskiye dayanmaktadır ve birçoğu soylu ailelere aittir. Kapitalist sistemin yarattığı bu soylu aileler lüks ve bolluk içinde ve aynı zamanda da duyarsız bir yaşam sürerler. Egemen sınıf zenginlik içerisinde hayatını sürdürürken, alt sınıfta açlık içerisinde yaşam mücadelesi verilmektedir. Bu bağlamda Marks, şirketleşen ülkelerin en büyük sorununun 'özel mülkiyet' olduğunu ifade etmiştir. Snow da kurgusal düzlemde, dünyada çıkan savaşlarda şirketlerin dolaylı yollardan müdahil olduğunu belirtmiştir. Marks, 'özel mülkiyeti', bazılarının başkaları tarafından sömürülmesine dayalı üretim ve ürünleri mülk edinme düzeninin en son ve en eksiksiz ifadesi olarak görmüştür. Bu sebeple özel mülkiyete son verilmesi gerekmektedir" (Marks, 2014, s. 54).

Snow'un kurgusunda özel mülkiyet kavramı sadece bireyin sahip olduklarıyla değil devletlerin de birey üzerinde kurduğu hegemonyayla da okurun karşısına çıkar. Hitler kendi devletinin 'hakimiyet' alanını artırmakla meşgulken diğer liderler de bunu engelleme peşindedir. Eliot'ın Berlin'e yani Hitler'in 'özel mülküne' yaptığı uzamsal seyahat de romanda okurun karşısına çıkar. Eliot'ın Berlin'e tam olarak ne zaman gittiği belirtilmese de, 1939 Mart'ı en muhtemel tarihtir. Bu tarih Slovak milliyetçilerin isyan ederek Çekoslovakya'dan ayrılma isteğinde bulundukları zamana denk düşmektedir. Bu bağımsızlık ilanını fırsat bilen Hitler, Çekoslovakya'ya saldırarak ülkeyi işgal etmiştir ve hâkimiyet alanını genişletmiştir. Bu işgal Münih Antlaşmasının yok sayılması anlamına gelmektedir (Lewis, 1991, s. 223-227). Gerçek düzlemde dönemin İngiltere başbakanı Neville Chamberlain artan toplum baskısı üzerine Münih'e gitmişti. Hitler'le Çekoslovakya'nın geleceği hakkında görüşmüştü. Bu görüşmede Hitler sadece Almanca konuşulan bölgenin kendilerini ilgilendirdiğini ve bunun dışında herhangi bir toprak talepleri olmayacağını iletmişti. Chamberlain Fransa'yla görüşerek bu talebi kabul etmişti. Ancak Hitler sözünde durmayarak bütün Çekoslovakya'yı işgal etti. İlk başta buna itiraz etmesine rağmen Chamberlain ve dolayısıyla İngiltere bunu kabul etti ve Hitler'le artık başka bir yerin işgal edilmeyeceğine dair antlaşma imzalandığını duyurdu (Caputi, 2000, s. 187-188). Bu olay İngiltere'de Hitler'e taviz verildiği

eleştirilerini beraberinde getirse de Chamberlain ülkeyi yeni bir dünya savaşına sokmak istemiyordu. Chamberlain gibi düşünenlerin sayısı az değildi. Kurgusal düzlemde Francis Getliffe'in aksine Calvert, Chamberlain'in Hitler politikasını destekliyordu. Benzer tartışmalar Cambridge'deki diğer akademisyenler arasında da yaşandı. Kimse ortak bir nokta üzerinde anlaşmayı beklemiyordu: "Üniversitenin çoğu muhtemelen gerçekleşecek olan savaş fikrinden dolayı rahatsızdı. Eskilerden birkaç tanesi gözden kaybolmuştu. Birkaçı üzülmüştü fakat Roy kadar derinden değildi" (Snow, 1962, s. 235). Snow'a göre romanda çoğunluğun düşündüğü ama dillendirmek istemediği şey, Hitler'in Çekoslovakya'yla yetinmeyeceği ve saldırgan tutumunu sürdüreceğiydi: …Nasyonal Sosyalizmden daha fazla Komünizm'den nefret ettiler. Yine de, kendi ırk ve sınıflarının inatçı vatanseverlik duygusuyla, Almanya'yla savaşabilecekleri fikrine yavaşça gelmeye başlamışlardı (Snow, 1962, s. 235).

Aydınların savaş konusunda hemfikir olamama sebebi, bağlı oldukları ülkeye hissettikleri aidiyet duygusuyla, entelektüel olma güdüsü arasında kalmalarıdır. Yukarıda bahsedilen Schader ve Anmatter Nazizmin kurgusal düzlemde temsilcileri olarak gösterilirken, Cambridge'de çalışan bilim adamlarından da İngiliz ideolojisinin dışında hareket etmeleri beklenmemelidir. Gramsci'ye göre bu tip aydınlar, egemen grubun "memurudurlar ve toplumsal hegemonyanın ve siyasal iktidarın alt kademedeki görevlerini yerine getirirler" (Gramsci, 1997, s. 29). Yeni bir sosyal düzen kurmanın temel şartı 'entelektüel aydınlar'ın varlığıdır. Kendilerini bağımsız zanneden 'geleneksel aydınlar' ise esas olarak eski düzenin devam etmesini istemektedirler (Anderson, 1988, s.9). Snow hem gerçek düzlemde hem de kurgusal düzlemde objektifliğini korumuş, sırf İngiliz olduğu için sadece kendi ideolojisinden bahsetmemiş, İngilizlerin karşı olduğu ideolojilere de romanda yer vermiştir. Bu bağlamda Snow mevcut düzenin esiri olmamış ve entelektüel kimliğini korumuştur.

Kurgusunda nesnel bir anlatım tarzı benimseyen Snow'un aksine, Calvert ve Getliffe Cambridge Üniversitesi'nde İngiltere adına geleneksel aydın rolünde çalışmalar yaparak egemen ideolojiden baskısına boyun eğerler. Getliffe kendisine verilen görevleri hiçbir zaman sorgulamadan yerine getirmekte ve bu amaç uğrunda karşısına çıkan bütün zorlukları aşmak için elinden gelen bütün çabayı göstermektedir. Bu yüzden Calvert'ın Nazilerle olan yakınlığı dolayısıyla onu sorgulamaya başlamış ve hatta daha da ileri giderek onu suçlamıştır: "Calvert zarar veriyorsun" (Snow, 1962, 237). Bu suçlama karşısında oldukça şaşıran Calvert neye zarar verdiğini sormuştur ve aldığı cevap oldukça ilginçtir: "Bizim bu savaşı kazanma şansımıza" (Snow, 1962, 237). Calvert ve birçok arkadaşı Neville Chamberlain'e olan inançlarından dolayı savaşın gerçekleşmeyeceğini hâlâ düşünmektedirler. Getliffe ise savaştan emindir: "Francis sert bir şekilde 'Korkulması gereken tek şey, bizim savaştan sessizce kaçmamız olacaktır', dedi. 'Benim korktuğum budur. Eğer biz bundan kaçarsak, biteriz. Faşistler kazanmış olur'" (Snow, 1962, 237). Getliffe için en önemli dayanak noktası İspanyol İç Savaşı'dır. Gerçek düzleme dönüldüğünde bu savaş General Franco'nun İspanya'nın Kanarya Adaları'na gelmesi ve direnişe liderlik etmesiyle 17 Temmuz 1936'da başlamıştır. Franco'nun kurduğu hükümet, Faşist İtalya ve Nazi Almanya'sı tarafından 1936 yılında hemen tanınmıştır. Hitler'in dolaylı yollardan desteklediği Franco 1 Nisan 1939 yılında Savaşı Cumhuriyetçilere karşı kazanmıştır. Franco ölümüne, yani 1975'e yılına kadar iktidarda kalmış, kurduğu faşist devlette bütün sol partileri kapatmış ve ülkeyi dikta rejimiyle yönetmiştir (BBC, 2015). Kurgusal düzleme dönüldüğünde ise Getliffe faşistlerin ve kötülerin yok edilmesini istemektedir ve bu konuda Calvert'ın da bir şeyler yapmasını beklemektedir: 'Savaşı kazanmak için her şey feda edilmek zorundaydı: bu en büyük krizdi ve bu bitene kadar özgür sanata, alakasız spekülasyonlara, zevklerin ayrılmasına ve insan ruhunun aşırılıklarına gücümüz yetmez. Toplumumuz ölüyor ve biz yenisini güvence altına alana kadar dinlenemeyiz' dedi Francis (Snow, 1962, 238). Güçlü hegemonyacı bir egemen sınıfın yönettiği, dar görüşlü ve son derece ampirist olan bir ülkeye derinden bağlı olan Getliffe'e herkes hayrandı, ama bu diğerlerini vatan haini ilan etmesi anlamına

gelmemektedir. Nitekim Calvert, Nazilerle Almanları her zaman ayrı tutmaya özen göstermiştir. Fakat bu sefer Nazileri veya Almanları savunmayan Calvert, Getliffe'in insan doğasına dair sosyalizm görüşünün Hristiyanlıktan bile daha iyimser olduğunu iddia ederek, onu geleceğe dair aşırı derecede romantik olmakla suçlar (Lewis, 2009, s. 138). Calvert sert eleştirisini şöyle bitirir: "'Ben bir patlama bekliyordum ve bu sefer nasıl sonuçlanacağı hususunda dehşete kapılmıştım. Tartışmalarını o işaret için dinliyordum, başka bir şey için değil'. Fakat Roy'un son sözleri oldukça soğukkanlıydı" (Snow, 1962, s. 239).

Egemen sınıfın tamamen kontrolü altına giren ve sadece onların refahı ve geleceği için çalışmaya başlayan Getliffe bilim adamı olmaktan çok Marksın deyimiyle 'ücretli işçi' konumuna geçmiştir. Yapmış olduğu çalışmaların ülkesi için yararlı olacağını düşünen Getliffe, insanlığa nasıl felaketler getireceğinin farkında değildir ve muhtemeldir ki, yaptığı bombalarla kapitalizmin ve onun en büyük geçim kaynağı olan silah sanayisinin içinde olduğu krizden çıkması için yardımcı olmaktadır. Getliffe, yukarıda da belirtildiği gibi, açıkça İngiliz hükümetiyle beraber çalışmaktadır ve ülkesine olan adanmışlığını icat ettiği radar ile göstermiştir. Gramsci'nin deyimiyle devletin ideolojisi için çalışan 'geleneksel aydın'dır. Getliffe Snow'a göre asla 'entelektüel aydın' olamayacaktır. Çünkü Getliffe ideolojinin tekdüzeliğine kendini kaptırmıştır. R. Williams, Marksist eleştiride ideolojinin üç farklı tanımından bahsetmiş ve bu yüzden de tek bir tanımın doğru olmadığını ifade etmiştir (Williams, 1990, s. 48). Williams'a göre hegemonya bütün sosyal süreç, güç ve etkinin yapısıyla ve bu yüzden egemenlik, itaat ve uyuşmazlık şekilleriyle ilişkilidir. Williams'a göre ideoloji, resmi işleyişinin ve yaşamın bütün süreçlerinin özümsenmesi olarak güç ilişkilerini görmek veya zorla kabul ettirmek anlamına gelir (Selden, 2005, s. 101- 108). Getliffe kendisini tamamen İngiliz hegemonyasına kaptırmış ve güç ilişkilerini göremez hale gelmiştir.

Snow romanlarını kurgularken insan doğasının hem karanlık hem de aydınlık yönlerini okura sunmaya çalışmıştır. 1900'lü yıllarda yazmasına rağmen geçmişle ve o geçmişten gelen geleneklerle olan bağlarını koparmamıştır. Ramanathan'a göre Snow okuru da romana katarak kendinden bir şey bulmasını istemiştir. Yarattığı umutsuz ortam belki de kurgusunun en etkili özelliği olmuştur. *The Light and The Dark*'ta kullanmış olduğu karakterlerin aynı olaylara farklı tepkiler vermesi de önemlidir. Getliffe savaşı kurtuluş olarak görürken, Calvert savaşın kimseye mutluluk getirmeyeceği inancını taşımaktadır (Ramathan, 1978, s. 78). Bu umut çerçevesinde ülkelerinin geleceği adına savaş başladığında hükümetin yanında yer alarak, kendilerine uygun görevler almak istemişlerdir. İkinci Dünya Savaşı o kadar kanlı olmuştur ki, birçok bilim adamı orduda çeşitli kademelerde görevler almak zorunda kalmıştır. Kurgusal düzlemde Eliot ve Calvert da bu grupta yer almaktadır. Eliot kendisinin şanslı olduğunu düşünmüştür. Çünkü görevi sahada değildir. Önemli toplantıların yapıldığı parlamentoda sekreter olarak görev yapmaya başlar. Getliffe daha önce Hava Bakanlığı ile olan radar geliştirme görevine devam edecektir. Calvert ise İngiliz Hava Kuvvetleri'nde görev alır. Shusterman'a göre Eliot, Calvert'ın İngiliz Hava Kuvvetlerinde pilot olarak görev alacağını duyduğunda içten içe suçluluk hissetmiştir (Shusterman, 1975, s. 101). Çünkü Hitler'in Nazi Almanya'sının bombardıman uçakları oldukça gelişmiş düzeydedir. Calvert'ın dilbilimci olduğu düşünüldüğünde, neden Hava Kuvvetleri'nde görevlendirildiği sorusu okurun kafasını karıştırmaktadır. Muhtemeldir ki, İngiltere Hitler'in telsiz konuşmalarını çözmesi için Almanca bilen İngilizlere önemli yerlerde görevler vermiştir. Marks'ın kapitalist sistemin ürünü ve dayatması olarak gördüğü 'millet' ve 'vatan' kavramı insanları bireyselliğe ve ayrımcılığa itmektedir (Marks, 2014, s. 60). Yukarıda da görüldüğü gibi Getliffe'in içerisinde bulunduğu milliyetçilik düşüncesi Marks ve Engels'e göre yıkılması gereken bir fikirdir. Ne zaman milliyetçilik, vatan gibi duygular ön plana çıksa, ekonomik kaygılar da beraberinde gelmektedir.

Nitekim Lewis'a göre, Eliot ve Calvert savaş başladığında üniversitedeki işlerini güvence altına almak için hükümetle olan bağlantılarını kullanmışlardır. "İngiltere'deki resmi dünya küçüktü ve öncelikli olarak işlerine yarayacakları göreve çağırıyorlardı" (Snow, 1962, s. 267). Romanın başlarında İngiliz ideolojisinden bağımsız oldukları izlenimini veren Eliot ve Calvert, savaş başladığında devlet kontrolü altına girdiklerini itiraf etmişlerdir. Snow burada Gramsci'ye anıştırma yaparak, entelektüel aydınların ülkelerinin çıkarları için nasıl da geleneksel aydınlara dönüşebildiklerini ispatlamaya çalışıyor gibidir. Fakat Marksist öğretide Gramsci bu ayrımı kesin çizgilerle çizmiş, üniversitedeki akademisyenlerin ya geleneksel ya da entelektüel olabileceğini vurgulamıştır. Nitekim Althusser ideoloji kavramını tanımlarken Devletin İdeolojik Aygıtlarından bahsetmiştir. Althusser'e göre devlet, ideolojinin devamı için insanların olduğu her kurumu kendi lehine kullanabilmektedir. Cambridge'de çalışan akademisyenlerin çoğu savaşı desteklememelerine rağmen, işsiz kalma korkusuyla bir an önce hükümete yardım etmeye çalışmışlardır. Kişilerin ekonomik çıkarları özgür düşüncenin önüne bir kez daha engel olarak çıkmıştır. Çünkü akademisyenler işsiz kalırsa, bu durumdan ilk önce aileleri etkilenecektir. Daha sonra ilişkili oldukları herkes bu ekonomik döngü içerisinde bu durumdan zarar görecektir. Kapitalizmin zirveye çıkmaya başladığı bu dönemlerde kimsenin gücü karşı çıkmaya yetmemiştir. Calvert'ın hep bahsettiği devrim fikri yarım kalmıştır. Nitekim Eliot savaş atmosferini şöyle ifade etmektedir: "Savaşın başlangıcında ben memur olarak göreve başlamıştım Getliffe radar çalışmalarına devam etmişti, Calvert ise istihbarat birimi tarafından çağrılmıştı. …İngiltere'de hükümet ve üniversiteler arasında yakın bir ilişki vardı" (Snow, 1962, s. 267). Fakat Calvert'ın farkında olmadığı birçok şey daha vardır. Bu savaş demokrasi için yapılmıyordu. Bu savaş üstün Alman ırkına inanan Hitler'i durdurmak için yapılıyordu. Hitler Yahudileri, Çingeneleri, Slavları ve başkalarını öldürüyordu. Kendi ideolojisini üstün kılabilmek için her şeyi yapıyordu. Calvert içten içe Getliffe'in Almanlar konusunda haklı çıkmasını da kabul edemiyordu. Oysa kendi kafasındaki ütopyanın gerçekleşmesi için Almanlara ihtiyaç vardı, ancak onlar bu rüyayı gerçekleştirebilirdi. Ama artık devrim fikri Londra'nın karanlık sokaklarında Calvert'ın dışarı akamayan gözyaşları arasında kaybolur. Calvert görmüş olduğu rüyadan uyanır. Marks'ın üzerinde durduğu, bireylerin eşit şekilde yaşadığı 'toplum ahengi' olgusu Calvert için ütopyadan öteye geçemez. Fakat Calvert Cambridge Üniversitesi'nde kendisine bir yer edinerek Marks'ın işaret ettiği devrimi zaten gerçekleştirmemiş miydi? Snow okura bu hususta bilgi vermemiştir. Ama Calvert'ın yaşadıklarından, beklentilerinden ne kadar büyük bir hayal kırıklığı yaşadığını anlamamak imkânsızdır.

Calvert içine girmiş olduğu bu girdaptan Basel'e seyahat ederek kurtulmaya çalışır. Arkadaşı, Calvert'a gönderdiği mektupta yardıma muhtaç olduğunu söylemektedir. Shusterman, bu mektubun, Calvert'ın Almanlara olan iyi niyetinin Schader tarafından suiistimal edilmek için yazıldığını ifade eder (Shusterman, 1975, s. 102). Romanın yazıldığı tarihlerde Hitler'in Nazi Almanya'sında düzenlediği açık hava mitingleri oldukça meşhurdur. Hitler bu mitinglerde parti politikasından bahseder ve yeni ürettikleri teknolojik araçları da sergileyerek gövde gösterisi yapardı. Nazi Partisinde çalışan ve devletin çeşitli kademelerinde görev alan kişilerin ikna kabiliyetinin oldukça iyi olduğu bilinirdi. Hitler, devleti dolayısıyla da gücü ele geçirmek için hitabet sanatını fazlasıyla kullanmıştı. O dönemde yaşayan Almanlara özlem duydukları refahı vaat ederek, arkasına geniş kitleleri almıştı. Schader de Hitler'in bizzat yetiştirdiği Nazi görevlilerinden biriydi ve daha önce de bahsedildiği gibi Calvert'ı Berlin'de oldukça iyi ağırlamıştı. Calvert, Schader'in ideolojisinin aslında çok da kötü olmadığını düşünüyordu. Schader mektubu kendi adıyla yazsa Calvert'ın eline geçmeyebilirdi. Zira İngiltere'de Naziler için çalıştığı düşünülüyordu. Bundan dolayı da Schader mektubu Romantowski üzerinden Calvert'a göndermişti: "'Nereden gelmiş olabileceğini söylemeliydin. Aslında Basel'den geliyor.' 'Basel'de kimi tanıyorsun?'…'Eski bir arkadaşımız, Willy Romantowski.' Romantowski'yle ilgili birkaç kelime söyledim, sonrada oldukça tuhaf olduğunu ifade ettim" (Snow, 1962, s. 272).

Marksist eleştiri bağlamında ele alındığında, Snow'un iletişim aracı olarak mektubu seçmesi 1940'lı yılların toplumsal şartlarının okura bütün gerçekliğiyle gösterilmesi bakımından önemlidir. A. Lunaçarski'yi göre Marksist devrimin asıl amaçlarından biri de halka sanat ve edebiyat eserlerini tanıtmaktır. Bu yüzden dili halk kitlelerinin anlayabileceği kadar açıktır. Bu da Marksist eleştirinin toplumsal gerçekliğe ne kadar önem verdiğini, elitist bir edebiyatı desteklemekten kaçındığını gösterir (Lunaçarski, 1998, s. 19). Okurun kafasında oluşan soru işaretlerini kaldırmanın en önemli yolu okuru romanın bir parçası haline getirmektir. Böylelikle merak artacak ve okurun eğitilmesi sağlanacaktır. Çünkü hem Marks'a hem de Gramsci'ye göre entelektüel aydının yapması gereken tam da budur. Hitler, Churchill, General Franco ve Mussolini'nin ortak noktası halka ve diğer devletlere karşı hegemonya kurmak istemeleridir. Gramsci'ye göre insanların özgürlüğü yönetici sınıfın arzularıyla değil, yönetilenlerin özgür düşüncesiyle ortaya konur. Hegemonya ise yönetici sınıfın çıkarlarının evrensel olarak gösterilmesi, yani fikirlerin evrenselleşmesidir (Fiori, 1970, s. 238). İşte bu yüzden Snow okura siyasilerin isteklerinin halka bazen dayatıldığı mesajını vermektedir. Zaten toplumların esas sorunu da budur. Toplumların içinde bulunduğu kötü koşullardan kurtaracak olan yine devlettir. Bu bağlamda devlet Marks'ın ifadesiyle halkların çıkarlarını değil, yönetici sınıfın mülkiyetini korumak adına denetim mekanizması olarak görev yapmaya devam etmeyi sürdürmüştür (Bottomore, 2012, s. 132). Lukacs, metnin üretildiği toplumun gerçekliğini, sınıf çatışmasını, sosyo-ekonomik sistemi ve dönemin siyasi görüşlerini yansıtması gerektiğini ileri sürer (Dobie, 2016, s. 79- 80). Ortaya çıkan bu tipik kahramanla içinde yaşanılan toplumun oluşturduğu dinamikler gerçekçi yazar tarafından gösterilmelidir (Eagleton, 1984, s. 43). Snow da, Calvert üzerinden dönemin bütün özelliklerini okura sunar. Calvert 1940'lı yılların özelliklerini üzerinde barındıran 'tipik' karakterdir.

Snow kurgusunu Basel'e taşıyarak, okurda kapitalist düzenin merkezine yolculuk yapıldığı hissini uyandırır. İsviçre, bankacılığın merkezi konumundadır. Toplumda adaletsizce dağılmış olan servetin korunduğu özel bankalar, kapitalist düzenin devamı için hayati önem taşır. Bankalar sermayeyi kendi bünyelerinde toplayarak insanlara kredi vermekte ve kapitalist düzene mahkûm etmektedir. Biyolojik ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan alt sınıf da değerinin altındaki işlerde çalışarak bankalara olan borcunu ödemeye çalışmaktadır. Bu bağlamda hem Marks hem de Lenin bankaların, gelirin sosyalist devlet tarafından herkesin ihtiyacı ölçüsünde eşit olarak paylaştırıldığı yerlere dönüştürülmesinin kaçınılmaz olduğunu ifade etmişlerdir. Marks, *Komünist Manifesto*'da, "kredinin devlet sermayesiyle işletilen ve münhasır tekel uygulayan bir ulusal banka aracılığıyla devlet elinde merkezîleştirilmesi gerektiğini" (Marks, 2014, s. 63) vurgularken, Lenin "bankaların ulusallaşmasına oldukça önem veriyordu. Bankalar, kapitalist ekonomik hayatın merkezleriydi. Bankalara indirilecek bir darbe, bütün kapitalist sistemi çökertmeye yetecekti" (Lenin, 2007, s. 8-30,31). Snow tipik karakteri Calvert'ın yaptığı bu yolculukla zengin sınıfın ve sermayenin başkentliğini yapan Basel ve Madrid gibi şehirler savaştan hiç etkilenmediğinin altını çizmiştir (Snow, 1962, s. 284). Diğer tarafta ise durum daha da kötüdür; Berlin ve Leicester gibi işçi sınıfının yaşadığı yerler bombalar altında yıkılmış, Hatta Londra'nın kenar mahalleri dışında savaş zenginlerin yaşadığı mahallelere uğramamıştır. Snow, savaşların aslında ahlaki değerler için değil, aksine ekonomik çıkarlar için meydana geldiğini Basel/Berlin/Londra üçgeniyle okura sunmuştur.

Kurguya tekrar dönüldüğünde, egemen sınıfın kölesi konumunda olan Romantowski'nin Almanya için yukarıda bahsedilen şekilde kahramanlık yapabilecek bir karaktere sahip olmadığı aşikârdı, çünkü Hitler'in oluşturmak istediği üstün Alman ırkına ait değildi. Onun eksiklikleri vardı. İlk başta saf Alman değildi. Örnek alınabilecek 'olumlu bir kahraman' asla değildi. Eşcinsel olması, parayı sevmesi, alkole ve uyuşturucuya olan düşkünlüğü, karakterinin zayıflığı toplum için güzel bir örnek teşkil etmiyordu. Bu işi daha iyi bir hayat yaşamak için yaptığı belliydi. Kurgusal düzlemdeki kahramanımız Calvert da

aynısını düşünmüştü: "Açıkça belliydi, Roy'un peşine düşecek ve karşılığında da Berlin'de güzel bir işi olacaktı" (Snow, 1962, s. 287). Geri döndüğünde Calvert Romantowski'yi gözyaşları içerisinde buldu. Calvert, Romantowski'nin anlattıklarından bu işi Schader'in planladığını anlamıştı. Snow roman kurgusu içerisinde Calvert'ın Nazilere ajanlık yapıp yapamayacağı sorusunu okurun zihninde yaratmış olsa da okur olayların akışından Calvert'ın böyle bir karaktere sahip olmadığını anlamıştır. Snow, Calvert gibi Almanlarla yakın ilişkiler içerisinde olanların oldukça dikkatli olmaları hususunda kurgunun ilerleyişinde uyarılarda bulunmuştur. Cambridge'de çıkan tartışmalar bu uyarılara en güzel örneklerdendir. Çünkü o dönemde ideolojiler insanları kendi iktidarları için kolaylıkla kullanmaktadırlar. Burada önemli olan Calvert'ın, Naziler tarafından casus yapılma fikrinin başarısızlıkla sonuçlanmasıdır. Kurgusal düzlemde Calvert Nazileri asla kabul etmeyeceğini Eliot'a itiraf etmiştir. Snow, Nazilerin insanlığa mutluluk getirmediğini Calvert üzerinden okura göstermiştir. Calvert'da yaşanan bu değişim sadece Eliot tarafından fark edilmemiş, okur da sonunda onun bir hain olmadığını anlamıştır. Snow kurgusal düzlemde yarattığı tipik karakterin, toplumun aynası rolüne nasıl evrildiğini okura sunmuştur. İşte şimdi Calvert gerçekten değişmiştir. Bu değişimin olumlu veya olumsuz olup olmadığı sorunsalı okura bırakılmıştır.

Roman kurgusunda bireylerin yaşadığı değişime, ülkeler de yaşanan gelişmeler de eklenmiş ve 1941 sonlarına doğru Amerika Birleşik Devletleri'nin etkisi ve Komünistlerin Nazilere karşı atak yapmasıyla şartlar İngilizler için iyileşmeye başlamıştır. Bu sırada Churchill dış siyasette yavaş yavaş etkin olmaya ve Hitler'in yenilebileceğine ülkesini inandırmaya başlamıştır. Dış siyaset bu romanın kurgulanmasında da önemli bir rol oynamıştır. Calvert ülkesi için önemli işlere imza atmaya başlamış, ezilen sınıfın adeta umudu haline gelmiştir (Snow, 1962, s. 280-285). Calvert romanın başlarında savaşa karşı olduğunu belirtse de savaş çoktan başlamıştır. Bu yüzden o ve barış gönüllüsü olan birçok arkadaşı savaşın bitmesi için çaba sarf etmektedir.

Bu bağlamda Marks'ın bilim adamlarının kapitalist sistem ideolojik silahı haline geldiği ve halk için çalışan gerçek bilim adamlarına yaşam hakkı bırakılmadığını şu sözlerle ifade eder: "Burjuvazi onca zamandır onurlu sayılan ve önünde huşuyla eğilinen her faaliyeti çevreleyen haleyi söküp atmıştır. Hekimi de hukukçuyu da rahibi de şairi de bilim adamını da kendi ücretli işçisi yapıp çıkmıştır" (Marks, 2014, s. 40). Marks'ın bu sözlerinden hareket eden Snow, kurgusal düzlemde Schader, Romantowski ve Brodzinski gibi karakterlerin bu tanıma uyduğunu okura göstermiştir. Devlet ideolojisinin bilim adamları üzerinde kurduğu bu hegemonya sadece Almanya'da değil, İngiltere'de de mevcuttur. Nitekim Nazi bilim adamları bomba yaparken, İngiliz bilim adamları da boş durmamış, kapitalist düzenin koruyucusu konumunda olan şirketlere adeta ev sahipliği yapan İngiltere'nin iktidarını koruması için ellerinden geleni yapmışlardır.

Kapitalist sisteminin iktidar mücadelesinde, toplumu bir araya getiren yapıların sistemin kendi çıkarları için kullanılması önem arz etmektedir. Calvert'ın çektiği sıkıntıların çözümünü evlilikte bulması kapitalist sistemin aile kurumunu ne kadar etkin kullandığının bir kanıtıdır. Aile kurumu Calvert'a çektiği sıkıntıları kanıksamayı telkin etmiş ve onu metanete çağırmıştır. Hâlbuki Calvert'ın sıkıntılarının sebebi kapitalist sistemin bitmek tükenmek bilmeyen ekonomik istekleridir. Hiç taraftarı olmadığı bir savaşa katılmak zorunda kalan Calvert, kendi ihtiyaçlarını karşılamak için işini kaybetmeyi göze alamamıştır. Ne var ki, kapitalist sistem kendi içerisinde meydana gelen krizlere çözüm bulmak adına yeni bir savaş çıkartmış ve masum halkları da arkasında sürüklemiştir. Alt sınıf açlık çekerken, Basel, Monte Carlo ve Londra'nın lüks mahallerinde yaşayan egemen sınıf da servetlerine servet eklemektedir. Althusser'in de belirttiği gibi birey üzerine kurulan baskıcı siyaset 'Devletin İdeolojik Aygıtları' (DİA) vasıtasıyla da özel hayata kadar indirgenir. Aile DİA'sı, Hukuki DİA, Siyasal DİA, Sendikal DİA,

Haberleşme DİA'sı (basın-radyo-televizyon) ve Kültürel DİA'ların çoğunluğu özel hayatın içerisinde yer alırlar ve bireyi kontrol ederler (Althusser, 2000, s. 33). Bütün bu yapılar bireyler üzerindeki hegemonyayı ekonomik, sosyal, dinsel ve kültürel yönden sağlamayı amaçlar. Fakat yukarıda da bahsedildiği üzere kendi ailesini korumak ve hayatta kalabilmek için ilk ve en önemli faktör ekonomik bağımsızlıktır.

Toplumları ilgilendiren tarihi kararların hepsinin kökeninde ekonomik şartlar oldukça önemli rol oynamıştır. Erken yaşta kapitalizmin çizdiği sınırlar çerçevesinde eğitim alan bilim adamları, kapitalist toplumun dayatmalarından kaçamamış ve silah üretmeye mecbur kalmıştır. Kapitalizmin getirdiği teknolojik gelişmenin olumsuzluklarını en derinden hisseden birey, egemen sınıfın refah içerisinde yaşayabilmesi için tüm zevklerinden mahrum kalarak çalışmak zorunda kalmıştır. Kurulan bu düzende eşitlikçi ve katılımcı bir yaklaşımla bireylere yaklaşılmamaktadır, bu da Marks'ın ifade ettiği 'toplum ahengi'ne uymamaktadır. Kurgusal ve gerçek düzlemde Lindemann'ın başını çektiği silahlanma yarışı, insanı makineleştirmiş ve kendi doğasından uzaklaştırarak bireyleri birbirine yabancılaştırmıştır. Marks makineleşmenin proletaryanın en büyük düşmanı olduğunu ifade etmiştir: "Proleterlerin yaptığı iş, makinelerin yaygın bir biçimde kullanılması ve iş bölümü nedeniyle bütün bağımsız niteliğini ve bunun sonunda da işçi için bütün çekiciliğini yitirmiştir. Makinenin bir uzantısı olup çıkmıştır işçi; artık ondan istenilen, en basit, en tekdüze, en kolay edinilir bir beceridir yalnızca" (Marks, 2014, s. 45). Nitekim Hitler, Mussolini, Franco ve Churchill'in 1940'lı yıllarda oluşturmuş olduğu bilim destekli ideolojiler, bireyi sonuna kadar sömürmüş ve onları makineleştirmiştir. Kapitalist sistem kendi krizini aşmak için masum insanları karşı karşıya getirmiştir. Bu savaşın kazananı olmayacağını çok iyi bilen Eliot, içten içe suçluluk hissetmiştir. Calvert hiç taraftarı olmadığı bir savaş için hayatını kaybetmiştir. Snow kurgusunu Eliot'ın Calvert'a ait eşyaları ortadan kaldırmasıyla, hüzünlü bir şekilde sona erdirir: Yapacağım birkaç şey kalmıştı. …Açıklayamayacağım şekilde o sahne beni her şeyden daha fazla yaralamıştı. Kendimi buna hazırlamıştım, ama şu an savunmasızdım. Orada kalmaya dayanamadım. Plansız ve amaçsız, bahçeden çıktım ve yürümeye başladım (Snow, 1962, s. 344- 345).

Sonuç

Snow bu romanda işçi sınıfının oldukça yoğun yaşadığı bir yerde dünyaya gelen Calvert'ın hikâyesini okura Eliot'ın gözünden sunmuştur. Calvert iyi derecede tahsil almış, kendini eğitmiş ve Cambridge Üniversitesi'nde akademisyen olmayı başarmıştır. Dilbilim üzerine yaptığı çalışmalardan dolayı İkinci Dünya Savaşı öncesi Almanya ve dolayısıyla Nazilerle yakın ilişki içerisine girmiş, fakat farkında olmadan kendi sonunu hazırlamıştır. Faşist Alman ideolojisinin Avrupa'yı baştan sona işgal etmesini istemeyen İngiltere ve Fransa ise tarihte ilk kez Komünist Sovyetler Birliği'yle işbirliğine gitmişlerdir. Savaşı sonlandırmak adına bir takım işbirliklerine yönelen politikacıların almış olduğu kararlar sonucu masum halklar bu savaşın en çok acı çeken tarafı olmuştur. Calvert ise kendi ütopyasının peşinde Almanya'ya bağlanmıştır. Onun için Avrupa'da devrimi gerçekleştirebilecek iki güç en uç taraflarda olan Naziler ve Komünistlerdir. Komünistlere hiçbir zaman bağlanamamış, Nazilere yaklaşmıştır. İlk başlarda bu yakınlık ona masum gelmiş, Eliot gibi onu seven arkadaşlarının uyarılarını dikkate almamıştır. Daha sonra Getliffe gibi savaş yanlıları tarafından hain olarak nitelendirilse de bunun böyle olmadığını göstermiştir.

Calvert'ın hayatı ve yaşayacakları karşısında içine düşeceği psikolojik durum hiçe sayılmıştır. İki büyük ideolojinin propaganda savaşı arasında kalan Calvert özgürlüğünü kaybetmiştir. Marks burjuva toplumunda bireyin özgürlüğünün kapitalist sistem tarafından çalındığını, kapitalist sistemin bireylere dayattığı bireysellik şeklini ortadan kaldırmanın elzem olduğunu şu sözlerle ifade etmiştir: "Burjuva

toplumunda sermaye bağımsızdır ve kişiseldir, faal birey ise bağımlıdır ve kişiliksizdir. Burjuvaziye bakarsanız, bu ilişkinin ortadan kaldırılması, kişiliğin ve özgürlüğün ortadan kaldırılmasıdır! Haklıdır. Ancak söz konusu olan, burjuva kişiliğini, bağımsızlığını ve özgürlüğünü ortadan kaldırmaktır" (Marks, 2014, s. 56). Marks bu sözlerle bireyselliğe karşı olmadığını, fakat kapitalizmin boyunduruğu altına girilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Çünkü sınıf ayrımı kavramı, Sanayi Devrimi öncesi toplumlarda bu kadar açık olmadığı için, bireysellik kavramı hayatın her noktasında Snow'un romanda vurguladığı şekilde hissedilmemiştir. Ancak Sanayi Devriminden sonra oluşan kapitalist toplumda, insanlar ezen ve ezilen olmak üzere iki büyük sınıfa ayrılmıştır. Ezen sınıf yani burjuva sınıfı, kendi bireysel kârını düşünürken, ezilen sınıf yani işçi sınıfı sadece biyolojik ihtiyaçlarını karşılamak için yaşamını sürdürmektedir. Bu durum da kapitalist toplumdaki bireyleri kaçınılmaz olarak bireyselliğe itmiştir.

Snow, *The Light and The Dark*'da toplumda egemen sınıfla, ezilen sınıfın mücadelesini Calvert üzerinden okura sunmuştur. Calvert bilim ve din gibi kapitalizmin sıkıştığı anda devreye giren yapılar tarafından kontrol edilerek, bağlı olduğu ideolojiye hizmet etmeye devam etmiştir. Calvert'ın yaşadığı hayal kırıklıkları onu kendi toplumuna yabancılaştırmıştır. Ekonomik çıkarlarını korumak isteyen şirketler, Hitler ve Mussolini'nin temsil ettiği ideolojilere destek vererek İkinci Dünya Savaşı'nın çıkmasına sebep olmuşlardır. Lindemann önderliğinde İngiltere de sanayileşmeye hız vererek bireyi makineleştirmiş ve kitlelerin ölümüne yol açan silahları yapmayı başarmıştır. Kapitalist düzenin kendi huzuru için çıkarmış olduğu savaş, Calvert gibi savaş karşıtı kişilerin ölümüne yol açmıştır. Calvert, Marksist eleştiri için önem arzettiği üzere, yaşadığı dönemin toplumsal gerçekliğini en belirgin şekliyle yansıtmıştır. Bu yüzden Calvert 'tipik' bir karakterdir.

Kaynakça

Althusser, L. (2000). *İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, (Y. Alp, M. Özışık, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.

Anderson, P. (1988). *Gramsci, Hegemonya Doğu/Batı Sorunu ve Strateji,* (T. Günersel, Çev.), İstanbul: Alan Yay.

Ann, B. D., *Theory into Practice An Introduction to Literary Criticism*, http://www.cengagebrain.com/content/dobie02330_0495902330_01.01_toc.pdf Erişim: 04.01.2016.

Antonio, G. (1997). *Hapishane Defterleri*, (A. Cemgil, Çev.), İstanbul: Belge Yayınları.

Bottomore, T. (2012). *Marksist Düşünce Sözlüğü*, (M. Tunçay, Çev.), İstanbul: İletişim.

Caputi, R. J. (2000). *Neville Chamberlain and Appeasement*, London: Associated University Presses.

Eagleton, T. (1984). *Edebiyat Eleştirisi Üzerine*, (H. Gönenç, Çev.), İstanbul: Eleştiri Yayınları.

Fiori, G. (1970). *Antonio Gramsci, Life of a Revolutionary*, Londra: New Left Books.

Hitler, A. (2005). *Kavgam*, (16.bs.), (M. S. Uğurlu, Çev.), İstanbul: Kum Saati Yayınları.

http://www.theguardian.com/uk-news/2015/jul/18/royal-family-archives-queen-nazi-salute, Erişim: 25.10.2015.

https://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005141, Erişim: 26.03.2018.

Kaufman, W. (2005). *Germany and the Americas, Culture, Politics, History*, (T. Adam, Edt.), Santa Barbara: Abc Clio.

Kitson, A. (2001). *Germany, 1858-1990: Hope, Terror, and Revival*, Oxford: Oxford University Press.

Lenin, V. İ. (2007). *Nisan Tezleri ve Ekim Devrimi*, Ankara: Eriş Yayınları.

Lewis, T. (1991). *A Climate for Appeasement*, New York: Peter Lang

Lewis, T. (2009). *C.P. Snow's Strangers and Brothers as Mid-Twentieth-Century History Series*: American University Studies IV - Volume 197, New York: Peter Lang.

Lunaçarski, A. (1998). *Sosyalizm ve Edebiyat,* (A. Bezirci, Çev.), İstanbul: Doğa Basın Yayın.

Marks, K. (2014). *Komünist Manifesto*, (N. Satlıgan, Çev.), İstanbul: Yordam Yayınları.

Mcdowall, D. (1989). *An Illustrated History of Britain*, Essex: Longman.

Olson, J. S. (2001). *Historical Dcitionary of the GreatDepression*, *1929-1940*, London: Greenwood Press.

Ramanathan, S. (1978). *The Novels of C.P.Snow*, New York: Charles Scribner's Sons.

Robert K. F. (2001). *A Reader's Guide to the Contemporary English Novel*, New York: Syracuse University Press Edition.

Selden, R., Peter W. (2005). *A Reader's Guide to Contemporary Literary Theory*, (5. Edt.), United Kingdom: Pearson.

Shusterman, D. (1975). *C. P. Snow*, America: G.K. Hall Co.

Snow, C. P. (2005). *İki Kültür*, (3.bs.), (T. Birkan, Çev.), Ankara: Tübitak Popüler Bilim Kitapları.

The Spanish Civil War 1936 – 39, Erişim: 28.11.2015, http://www.bbc.co.uk/bitesize/higher/history/roadwar/spancivil/revision/1/.

Tredell, N. (2012). *C. P. Snow*. *Dynamics of Hope*, London: Palgrave Macmillan.

Williams, R. (1990). *Marksizm ve Edebiyat*, (E. Tarım, Çev.), İstanbul: Adam Yayınları.